ILMASTO-
RAHASTO

26.9.2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Teollisuustuki Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä sekä Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

Ilmastorahasto Oy:n lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle 2.10.2024

Ilmastorahasto Oy (jäljempänä Ilmastorahasto) on saanut eduskunnan talousvaliokunnalta lausuntopyynnön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi Teollisuustuki Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä sekä Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä annetun lain muuttamisesta. Ilmastorahasto kiittää lausuntomahdollisuudesta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Hallituksen esitys puhtaan siirtymän rahoitusmarkkinan ja ympäristövaikutusten näkökulmasta

Hallituksen esityksessä on Ilmastorahaston näkemyksen mukaan kuvattu kattavasti puhtaan siirtymän merkitystä Suomen teollisuuden ja elinkeinorakenteen uudistumiselle sekä Suomen kasvulle ja kilpailukyvylle. Hallituksen esityksessä on kuvattu myös puhtaan siirtymän rahoitusmarkkinoiden tilannekuvaa ja näkymiä sekä julkisen rahoituksen roolia markkinassa.

Puhtaan siirtymän arvioidaan olevan yksi tulevien vuosikymmenten keskeisimmistä teollisuuden muutosajureista, joka tarjoaa merkittäviä mahdollisuuksia Suomelle. Suomeen on syntynyt merkittävä määrä yksityisen sektorin investointiaikeita ja Elinkeinoelämän keskusliiton dataikkuna listaa jopa yli 270 miljardin euron edestä pääasiassa laitos- ja infrainvestointihankkeita (EK 9/2024). Hallituksen esityksessä todetusti Suomen teollisuuspolitiikan näkökulmasta olisi olennaisen tärkeää onnistua korkean jalostusasteen teknologioiden kehittämisessä ja teollisten investointien edistämisessä. Korkeamman arvonlisän hyödykkeet luovat pääasiassa enemmän työpaikkoja sekä suoraan että arvoketjua tukevan muun liiketoiminnan kautta. Ilmastoteknologioiden kehityspolkuun liittyy rahoituskapeikkoja teknologioiden kaupallistamisessa tutkimuksesta pilottivaiheeseen sekä FoaK (first-of-a-kind) -laitosrahoitusvaiheessa, jossa tuotanto skaalataan ensimmäistä kertaa teolliseen mittakaavaan. Suurten pääomatarpeiden vuoksi rahoituskapeikko on erityisen haastava FoaK-vaiheessa. Mikäli Suomessa ei onnistuta korkean arvonlisän pääomaraskaiden investointien houkuttelussa, voivat kasvu-, työllisyys- ja vientivaikutukset jäädä murto-osaan käsillä olevasta mahdollisuudesta.

Ilmastorahaston näkemyksen mukaan hallituksen esitys mahdollistaa sen, että muodostettavan konsernin toiminta voisi edistää puhtaan siirtymän investointiaallon vauhdittamista jalostusastetta nostavalla tavalla. Lainsäädäntökehikon lisäksi tämä tavoite tulisi kuitenkin huomioida myös konsernin strategisten painopisteiden ja rahoituskriteerien muotoilussa sekä konsernin ohjauksessa. Erittäin olennaista on myös se, miten paljon konsernin sijoitustoimintaan on käytettävissä rahoitusta.

Hallituksen esityksessä todetusti Ilmastorahasto tavoitteli aiemmin 130 miljoonan euron vuotuista rahoituspäätösvolyymia vuosille 2023–2026, jolloin Ilmastorahaston rahoitusvolyymi olisi neljän vuoden aikana ollut yli 500 miljoonaa euroa kohdentuen hiilikädenjäljen vahvistamiseen. Puhtaaseen siirtymään kohdentuvaa lainamuotoista julkista rahoitusta on toisin sanoen leikattu Ilmastorahastosta noin 500 miljoonaa euroa seuraavan neljän vuoden ajanjaksolla. Kuten hallituksen esityksessä on todettu, mikäli puhtaan siirtymän investointeihin käytettävissä oleva pääoma on uudessa yhtiössä pienempi, ja mikäli puhtaan siirtymän vaikuttavuussijoittaminen jää sääntelyssä ja uuden yhtiön toiminnassa vähemmälle huomiolle kuin nykyjärjestelyssä, voidaan järjestelyn ympäristövaikutusten arvioida olevan kielteisiä.

Ilmastorahasto Oy
Porkkalankatu 1, 00180 Helsinki
Ilmastorahasto.fi @ilmastorahasto

ILMASTO-
RAHASTO

26.9.2024

Konsernin käytettävissä olevat pääomat sekä sen strategiset painopisteet, rahoituskriteerit ja ohjaus lopulta määrittävät, miten hanke tulee vaikuttamaan ympäristöön, puhtaan siirtymän rahoitusmarkkinoihin ja edelleen Suomen kasvuun ja kilpailukyykyyn.

Sijoitusten ympäristövaikutusten arvioiminen

Ilmastorahaston rahoituspäätöksillä ei ole saanut olla merkittäviä kielteisiä ympäristövaikutuksia, eivätkä sen toteuttamat investoinnit ole saaneet aiheuttaa merkittävää haittaa biologiselle monimuotoisuudelle (päätösvalmistelussa on toteutettu ns. DNSH eli do-no-significant-harm arviointi). Sijoituskohteita valitessaan Ilmastorahaston arviointikriteerejä ovat esimerkiksi olleet investoinnin päästövähennyspotentiaali ja muut yhteiskunnalliset vaikutukset, joiden perusteella rahoituspäätöksiä priorisoidaan.

Ilmastorahaston lähestymistapa on mahdollistanut sijoittamisen myös yrityksiin, jotka eivät vielä ole "puhtaita", vaan ovat muuttamassa toimintaansa vähemmän ympäristöä kuormittavaksi. Tällöin Ilmastorahaston osallistumisen edellytyksenä on ollut, että rahoitettava investointi tai hanke sisältää merkittävää päästövähennyspotentiaalia, eli mahdollistaa merkittäviä positiivisia ilmastovaikutuksia. Ilmastorahaston kokemuksen mukaan merkittävän haitan kielto ei myöskään sulje pois sijoituksia yrityksiin, jotka eivät ole taksonomian mukaisia. Käytännössä Ilmastorahaston rahoittamista hankkeista vain pieni osa on ollut taksonomian mukaisia johtuen muun muassa siitä, että taksonomiasääntely on vielä keskeneräinen eikä kata kaikkia aloja tai toimenpiteitä. Tältä osin Ilmastorahasto kiinnittääkin huomiota siihen, ettei hallituksen esitys kata merkittävien kielteisten ympäristövaikutusten tai merkittävän haitan poissulkua uuden konsernin sijoitustoiminnassa.

Ilmastorahaston kokemuksen mukaan merkittävän haitan tarkastelu ja ylipäätään ympäristövaikutusten mallintaminen voi hyödyttää asiakasyrityksiä auttamalla niitä tunnistamaan ja hallitsemaan toimintaansa liittyviä olennaisia ympäristövaikutuksia ja -riskejä. Tästä voi olla hyötyä myös muun rahoituksen keräämisessä, sillä useat julkiset rahoittajat ja kasvava joukko yksityisiä rahoittajia edellyttävät ympäristövaikutusten tarkastelua. Yhdelle rahoittajalle tehty tarkastelu voi toimia taustatietona tai suoraan hyväksyttävänä analyysinä muille rahoittajille. Tarkastelu voi lisäksi edistää hankkeiden pääsyä esimerkiksi vihreiden investointien etusijamenettelyyn.

Edellä todettu sekä rahoitusmarkkinoiden näkymät ja regulaatiokehitys huomioiden Ilmastorahaston katsookin, että merkittävän haitan kielto voisi olla perusteltu rahoituskriteeri myös nyt muodostettavalle yhtiölle ja voisi toimia esimerkkiä muille rahoittajille. Tesi on jo aiemmin tehnyt erinomaista työtä ESG-metodologioiden ja parhaiden käytäntöjen jakamisessa rahoitustoimijoille ja muodostettava konserni voisi ottaa vastaavaa roolia myös merkittävän haitan arvioinnissa.

Toni Mikkonen,
Toimitusjohtaja, Ilmastorahasto